

масаж), якщо дитина не може робити те, що роблять усі інші в класі, потрібно замінити завдання, у класі повинна бути велика різноманітність книг з різним рівнем складності, використовувати плани розповідей та інші графічні схеми, щоб допомогти дітям із письмовим завданням, використовувати кольоровий закодований каталог картинок у коробці з папкою для того, щоб стежити за цілями й змінами в навчанні дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kanner, L. Miniature Textbook of Feeblemindness. New York, 1949.
2. Kanner, L. Autistic disturbances of affective Contact // Classic readings in autism / Ed. By A. Donnellan. N.Y.: Corginal Work^cpubl. 1985. P. 11-50; Nerv. Child, 1943. N 2, 3. P. 217-250.
3. Kanner, L. Follow-up study of eleven autistic children originally reported in 1943. J. Autism Child. Schizo., 1:119-145,1971.
4. Kanner, L. Autistic disurbances of affective Contact // Classic readings in autism / Ed. by. A. Donnellan, N.Y.: Corginal Work publ, 1985. - P. 11-50; Nerv, Child, 1943, № 23. - P. 217-250.
5. Kanner, L. Child Psychiatry fourth edition. Springfield, III, Charless C.Thomas, 1972.
6. Kanner, L. Miniature Text booth of Feeble mind ness. New York, 1949.
7. Kanner, L. The affective psychoses in children. The American Journ, of psych, 1931.
8. Hophins, G. Failure of the holding relations hips //I. of child Psychotherapy, 1987, Voll3 (1).-P.5-17.
9. Schopler, E. and Reochier (1990) Individualized Assessment and Treatment for Autistic and Developmentally Disabled Children. Vol 2: Teaching Strategies for Parents and Professionals Austin. IX Pro Ed., 1992.
10. Schopler, E. et al. Individualized Assessment and Treatment for Autistic and Developmentally Disabled Children, Vol. 1: Psychoeducational Profile Revised (PEP-R). AustinJXLPro-Ed, 1990.

УДК 811.112.2:8136-053.5

ІГРОВІ ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ

Бондаренко Н.Б., к.пед.н., доцент, Ісаєва М.В., студент

Запорізький національний університет

У статті розглядається проблема навчання граматиці німецької мови молодших школярів із використанням ігрових прийомів та пропонується розроблена авторами добірка ігор.

Ключові слова: німецька мова, граматика, гра, молодші школярі.

Бондаренко Н.Б., Ісаєва М.В. ИГРОВЫЕ ПРИЕМЫ КАК СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАММАТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье рассмотрена проблема обучения грамматике немецкого языка младших школьников с использованием игровых приемов и предлагается разработанная авторами подборка игр.

Ключевые слова: немецкий язык, грамматика, игра, младшие школьники.

Bondarenko N.B., Isaeva M.V. GAMES AS METHOD OF GRAMMAR HABITS FORMATION IN THE PRIMARY SCHOOL / Zaporizhzhya national university, Ukraine.

In the article is considered the problem of teaching grammar of the German language of junior junior schoolchildren through the games and is offered the selection of games.

Key words: German language, grammar, game, junior schoolchild.

Однією з актуальних проблем сучасної методики викладання іноземних мов є організація навчання дітей різного віку через гру.

Гра як феноменальне людське явище найбільш докладно розглядається в таких областях знання, як психологія й філософія. У педагогіці й методиці викладання іноземних мов більше уваги приділяється іграм дошкільників і молодших школярів. Це пов'язано з тим, що педагоги розглядають гру як важливий метод навчання для дітей саме дошкільного й молодшого шкільного віку.

Вже з початку XIX століття ігри почали розглядатися як один із засобів навчання, з'являються перші научні теорії гри. Багато видатних педагогів звертали увагу на ефективність використання ігор у процесі навчання. Ряд дослідників (У.Макдауголл, Г.Мерфі, Ф.Я. Бентендейх) висунули тезу, що гра - це соціальний інстинкт, притаманний кожній людині [1].

К.Д. Ушинський, автор теорії духовного розвитку дитини у грі, уперше висунув ідею про використання гри в загальній системі виховання, у справі підготовки дитини через гру до трудової діяльності. Він стверджував, що у грі об'єднуються одночасне прагнення, відчуття і уявлення [2].

Розробка даної проблеми триває на сучасному етапі (Н.А.Короткова, Н.Я.Михайленко, А.І.Сорокіна, А.С.Ібрагімова, Н.М.Конишева, М.Т.Саліхова та ін.)

Гру розглядають як важливий засіб формування та тренування навичок, які необхідні для психофізичного та особового розвитку, як метод формування здібностей до виховання і навчання.

Аналіз розробленості проблеми дає підставу визначити її актуальність, яка викликана цілим рядом факторів. Ітенсифікація навчального процесу іноземної мови ставить завдання пошуку засобів підтримки в учнів інтересу до досліджуваного матеріалу й активізації їх діяльності протягом усього заняття. Саме навчальні ігри є одним з ефективних засобів рішення цього завдання.

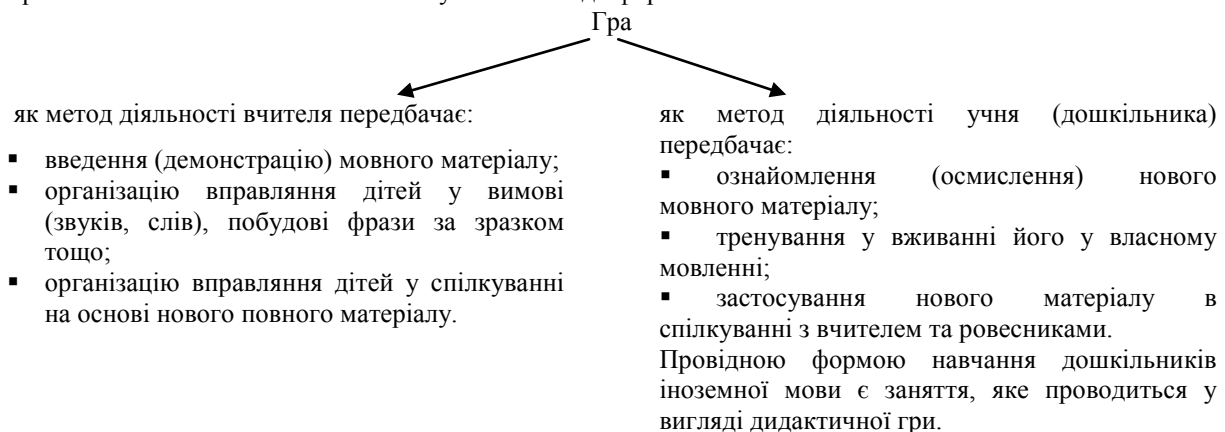
Метою статті є з'ясування ефективності використання ігрових прийомів при формуванні граматичних навичок у школярів початкових класів при навчанні німецької мови.

Ігрові технології є однією з унікальних форм навчання, яка дозволяє зробити цікавими й захоплюючими не тільки роботу учнів на творчо - пошуковому рівні, але й буденні кроки по вивченню іноземної мови. Цікавість світу гри робить позитивною емоційно-пофарбовану монотонну діяльність запам'ятовування, повторення, закріплення або засвоєння інформації, а емоційність ігрового дійства активізує всі психічні процеси й функції дитини. Іншою позитивною стороною гри є те, що вона сприяє використанню знань у новій ситуації, таким чином засвоюваний учнями матеріал проходить через своєрідну практику, вносить різноманітність та інтерес до навчального процесу.

На відміну від ігор взагалі, педагогічна гра має цілий ряд відмінностей:

- наявність уявної ситуації і пов'язаних з нею таких компонентів, як ролі, ігрові предмети тощо;
- усвідомлення дітьми ігрового результату;
- усвідомлення дітьми правила гри;
- можливість вибору конкретної дії у грі для кожної дитини, що забезпечить індивідуальну активність у колективній формі гри.

Гра на заняттях з іноземної мови виступає як метод і форма навчання.

Ігри виховують самостійність, формують певні естетичні та світоглядні позиції, співробітництво, комунікабельність. Використання ігрових прийомів є особливо актуальним на початковому етапі навчання іноземних мовах. Ігрові прийоми створюють сприятливий психологічний клімат при навчанні граматичній стороні мови. Завдяки грі знімається психологічне навантаження учнів, активізується їхня мовленнєва діяльність, підвищується емоційний тонус, підтримується інтерес до вивчення іноземної мови. Тим самим гра сприяє більш інтенсивному й легкому запам'ятовуванню складного граматичного матеріалу. Молодші школярі потребують ігри як методу навчання, адже гра допомагає молодшому школяру набагато ефективніше засвоїти знання, бо вони будуть отримані при великому емоційному сплеску, а отже їх відтворення буде набагато легше й визиватиме приємні для дитини асоціативні зв'язки. Молодший школяр намагається у грі бути „сильнішим”, „швидшим”, „помітнішим”, „спритнішим”. Його вабить незвичайне, таємниче, пригодницьке, прекрасне, він у владі інтересу до

всього навкруги, все його інтригує. Він легко розкривається, іде назустріч, невимушено та природно поєднує гру, навчання і працю. Світ для нього сповнений гри. Причому приваблює у грі не стільки приз, скільки факт допомоги комусь, не стільки процес, скільки радість досягнення результату, гордість за те, що „ми” або „я” сьогодні кращі.

Більшість ігор можуть бути використані як тренувальні вправи на етапі як первинного, так і подальшого закріплення. Тренування учнів у вживанні граматичних структур, що вимагає багаторазового їхнього повторення, стомлює дітей своєю одноманітністю, а затрачувані зусилля не приносять швидкого задоволення. Ігри допоможуть зробити нудну роботу більш цікавою й захоплюючою. Адже найважчим для засвоєння в даному віці є такий розділ мови, як граматики. При навчанні іноземній мові на початковому етапі, граматику слід займатися спеціально, тому що граматики є найважливішим компонентом мови як системи. Засвоєння граматики будь-якої мови викликає багато труднощів: граматичні терміни й правила, нескінченні винятки. Усе це звичайно викликає негативне ставлення до предмета в більшості учнів. У цьому випадку потребує уваги той факт, що успішне вживання того або іншого граматичного явища в мові визначається наявністю відповідної комунікативної ситуації, що сприяє створенню необхідних умов для формування навичок вільного говоріння.

Ігри на іноземній мові сприяють природному вивченню мови: молодші школярі ніколи не вчать, а грають, а, граючи, розвиваються, навчаються. У грі виявляються особливо повно і деколи несподівано здібності дитини. Насамперед це зумовлено такими основними чинниками: комунікативний підхід до навчання іноземної мови; інтереси молодших школярів; природна потреба учнів початкової школи у грі [2].

В іграх розвивається мимовільна пам'ять. Одні учні краще запам'ятовують предмети (образна пам'ять), інші - слова (вербальна пам'ять). У першу чергу пам'ять має мимовільний характер. Пояснюється це тим, що механічне запам'ятовування слів, граматичних форм тощо не може забезпечити участь у спілкуванні [3].

При цьому запам'ятовування тісно пов'язане з інтересами дитини. Діти краще запам'ятовують те, що викликає в них цікавість. Діти починають запам'ятовувати свідомо [4].

Правильно організовані ігри викликають і підтримують в учнів інтерес до вивчення іноземної мови. Передчуваючи радість гри, діти із задоволенням навчаються. Коли проводиться цікава гра, в учнів з'являється бажання вивчати, запам'ятовувати іноземну мову, практично оволодівати нею. Гра є стимул-реакцією до опанування іноземною мовою.

У методиці дошкільної освіти існують різні підходи щодо класифікації ігор. Але більш повною ми вважаємо наведену нижче класифікацію ігор стосовно навчання дошкільників іноземної мови.

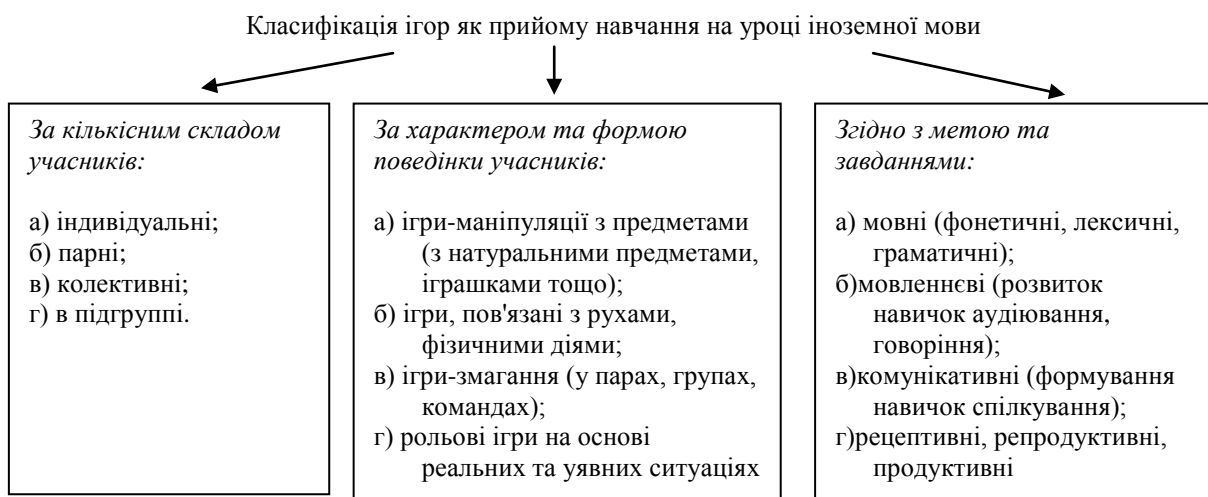

Рис. 1

Така класифікація ігор зручна для конструювання заняття та його аналізу. Однак кожна гра може бути віднесена до різних видів.

Ігрові прийоми пов'язані з нагромадженням мовних засобів і практикою їх використання в різних формах спілкування. Розробляючи й застосовуючи ігрові прийоми для формування граматичних навичок, необхідно дотримуватись умов, що впливають на успішність вивчення граматичних явищ [5].

При введенні гри в навчальний процес вчитель має можливість:

- брати участь у грі на рівні з учнями, щоб ввести їх в ігрову атмосферу;
- поступово переймати на себе роль ведучого цієї гри чи спостерігача;
- контролювати діяльність учнів

Наведемо декілька прикладів ігор, які можуть полегшити роботу вчителя при навчанні граматиці в молодших класах.

Пропонуємо для засвоєння, наприклад, такої граматичної теми як відмінювання сильних дієслів, які змінюють кореневу голосну, гру:

„Знайди всі частини”

Декільком групам класу видаються окремі аркуші паперу, на яких написані дієслова, які змінюють кореневу голосну в третій або другій особі однини з пропусками тих букв, які змінюються. А букви, які треба підставити, видаються учням на картках (заздалегідь підготовлені). Яка команда перша заповнить усі пропуски вірно - та і виграла.

Для тренування за темою „Порядкові числівники” підійдуть й такі ігри:

„Вірна клітинка”

Варіант 1

Учні розділені вчителем на дві команди. Вчитель видає кожній групі таблицю, на якій (у кожній клітинці) написані буквами цифри, які позначають кількісні або порядкові числівники. Вчитель диктує число, наприклад, drei, а учні називають форму підрядного числівника з прийменником an (am dritten), шукають їх у таблиці та закреслюють. Хто перший, той отримує бал, у кого більше балів, той і переміг.

Гра „Вірна клітинка” (варіант 1)

START	zwanzig	zwei
am zehnten	drei	am dreissigsten
am fünften	vier	am zwanzigsten
am zweiten	zehn	dreissig
am dritten	fünf	am vierten

Рис. 2

Варіант 2

Другий варіант гри дещо відрізняється від першого, але суть гри та ж сама. Учні розділені вчителем на дві команди. Вчитель видає кожній групі таблицю, на якій у кожній клітинці стоять цифри, які позначають кількісні або порядкові числівники, а в інших клітинках – ті ж самі числа, але написані буквами. Вчитель називає числівник, учні шукають його в таблиці, закреслюють, а потім шукають той числівник, але написаний буквами та закреслюють і його. Хто перший – отримує бал. У кого більше балів, той і переміг.

Гра „Вірна клітинка” (варіант2)

START	3	7
am 10.	10	4
Zehn	drei	am 20.
am zwanzigsten	sieben	am 5.
Vier	am zehnten	am fünften

Рис. 3

Вивчення займенників можна різноманітнити такими іграми:

„Пошук слів”

Варіант 1

Учні діляться на дві команди, кожній видається дві таблички, на яких врізноїм написана велика кількість займенників в усіх граматичних формах. Вчитель називає займенник, а учні шукають усі граматичні форми цього займенника на карточці за певний відрізок часу, потім – інший займенник, і так до кінця. Той, у кого не залишиться незакреслених кліток – виграв. Слід зауважити, що граматичні форми деяких займенників збігаються (наприклад, sie, ihr, ihr), тому в таблиці вони написані лише один раз. (Заховані займенники: dir, du, uns, unser, sie, wir, er, ihr, es).

Гра „Пошук слів”

a	d	u	a
r	i	n	s
i	e	s	a
s	i	e	w
a	h	r	i

Рис. 4

Варіант 2

Дві команди учнів отримують тексти, у яких є присвійні займенники та різнокольорові маркери. Задача учнів за командою вчителя підкреслити, наприклад, червоним маркером усі присвійні займенники, які перекладаються як „мій (моє, моя...)”, зеленим – „твій (твоє, твоя, твої...)”. Хто правильно виконує завдання – перемагає.

Можна провести цю гру і трохи по-іншому. Надати учням тексти, у яких фігурують усі граматичні форми займенників, та поставити задачу – підкреслити кольоровим маркером усі граматичні форми, наприклад, займенника *ich* (тобто *mein, mir, mich*).

Варіант 3

Учні діляться на дві команди. Кожній команді вчитель видає таблицю з перемішаними займенниками. При цьому учні повинні вірно викреслити всі займенники. Не можна закреслювати по горизонталі, але деякі букви можуть бути закреслені повторно, для цього треба закреслювати різнокольоровими ручками або олівцями. Хто перший виконав завдання і знайшов найбільшу кількість займенників, той і виграв.

„Ігри з картками”

На нашу думку, ігри з картками є найпоширенішим видом ігрових прийомів, бо в учнів молодших класів домінує наочно-образне мислення. Тому, коли вони бачать наявні малюнки або підписи, це сприяє найкращому запам’ятовуванню, особливо, якщо це намальовано або написано різнокольорово, що викликає ще більшу зацікавленість.

Варіант 1

Розділені на групи учні отримують картки, на яких написані особові та присвійні займенники. Завдання учнів полягає в тому, що вони повинні швидко знайти пари займенників. Виграє той, хто швидше за всіх виконає завдання, при цьому не зробивши помилок.

Варіант 2

Учитель показує учням зображення предметів, тварин або людей. Учні підіймають картки із займенниками, якими треба замінити відповідний малюнок. Оцінювання гри проходить наступним чином: хто швидше за всіх підіймає картку з вірною відповіддю, той отримує бал. Наприкінці гри проходить підрахування балів. Хто набрав найбільшу кількість – той виграв.

Варіант 3

Учитель прикріплює до дошки різноманітні малюнки. Завдання учнів полягає в тому, щоб написати поряд із малюнком відповідний займенник. Це завдання можна полегшити, намалювавши на дошці мішечок, у якому лежать картки з займенниками, при цьому, взявши займенник, учень викреслює його із мішечка. Або можна намалювати квітку і написати на кожному пелюстку потрібні займенники, а потім стерти пелюсток з використаним займенником.

Таким чином, традиційні форми організації навчання (розповідь, лекція, проблемний виклад тощо) комбінуються із практикою використання дидактичних ігор. Складний для розуміння матеріал викладається традиційними методами, а менш складний, який учні можуть опанувати самостійно, але для цього їм потрібний додатковий стимул, вивчається у формі гри. Як правило, закріплення, узагальнення та перевірка засвоєння матеріалу часто проводиться за ігровими технологіями. Запропоновані нами ігри є лише прикладом того, як можна урізноманітнити подання граматичного матеріалу на уроках німецької мови та його подальше опрацювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Петричук И.И. Еще раз об игре /И.И. Петричук// Иностранные языки в школе, – 2008 .№2. – С.37 – 41
2. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання: в 1 т. – К.: Просвіта, 1957. – Т.1 – 2.
3. Николаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у сер.навч.закладах./ С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт. – 2002. – 320 с.
4. Маклаков А.Г. Общая психология: Учебник для вузов / А.Г. Маклаков. – СПб.: Питер, 2008. – 592 с.
5. Курбатова М.Ю. Игровые приемы обучения грамматики английского языка на начальном этапе / М.Ю. Курбатова // Иностранные языки в школе. – 2006. – №3.- С.64

УДК 316.774: 378.14

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩОЇ ШКОЛИ

Волярська О.С., к.пед.н., доцент, Понедько Т.Б., ст. викладач

Запорізький національний університет

У статті розглядаються питання підвищення ефективності та якості вищої освіти засобами впровадження інформаційних технологій в навчальний процес вищої школи. На підставі аналізу результатів проведеного дослідження обґрунтовані цілі та методи використання інформаційних технологій для підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців-соціологів.

Ключові слова: знання, інформаційна технологія, педагогічна технологія, навчальний процес, освітній процес

Волярская Е.С., Понедько Т.Б. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ВНЕДРЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье рассматриваются вопросы повышения эффективности и качества высшего образования средствами внедрения информационных технологий в учебный процесс в высшей школе. На основании анализа результатов проведенного исследования обоснованы цели и методы использования информационных технологий для повышения уровня профессиональной подготовки будущих специалистов - социологов.

Ключевые слова: знание, информационная технология, образовательный процесс, педагогическая технология, учебный процесс

Voljarskaja E.S., Poned'ko T.B. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASES OF INTRODUCTION OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN EDUCATIONAL PROCESS OF THE HIGHER SCHOOL / Zaporizhzhya national university, Ukraine

In this clause are considered questions of increase of efficiency and quality of higher education by means of introduction of information technologies in educational process of the higher school. On the basis of the analysis the results of carried out research the purposes and methods of use of information technologies for increase of a level are proved vocational training of the future experts - sociologists.

Keywords: knowledge, pedagogical technology, information technology, educational process, professional training.

Впровадження інформаційних технологій в освітню систему України та формування єдиного інформаційно-освітнього простору – пріоритетні напрями сучасної державної політики. Інформатизація освіти і пов'язані з нею можливості використання інформаційних технологій у навчанні ведуть не лише до зміни організаційних форм і методів навчання, а й до виникнення інноваційних методів навчання.

Значний внесок у розробку методології і теорії поняття педагогічної інформаційної технології зроблений сучасними педагогами: В. Безпалько, Б. Лихачовим, М. Кларінім, В. Монаховим, Г. Селевко та іншими. Головні напрями та засоби „інноваційного розвитку освіти” найбільш потужно представлено в роботах таких вчених, як В. Андрущенко, С.І. Архангельський, І. Дичківська, І. Зязюн, В. Кремень, І. Крилов, В.Курило, В.Луговий, М.Михальченко, С.Ніколаєнко, А. Нісімчук, І.Прокопенко, О.Савченко, М.Степко та ін.

Науковий аналіз досвіду українських і зарубіжних науковців, дослідників і практиків, вивчення психолого-педагогічної літератури, дозволяє визначити основні напрями застосування інформаційних